

El llenguatge

La cruïlla

6/12/1979

Del verb del castellà «cruzar» el nostre llenguatge col·loquial ha obtingut la forma «crusar», barbarisme i inadmissible; que potser avui ja experimenta un cert retrocés. Caldria, és clar, fer-lo retrocedir del tot i decidir-se per formes tan pròpies i aptes com travessar, sense dubte la preferible, i la més usual, i creuar (referint-nos, naturalment, a un carrer, un riu, una via, etc). Correlativament a «crusar» és avui molt estès el substantiu «cruse», pronunciat habitualment amb s sonora i amb una certa vacil·lació pel que fa a la vocal final. Les converses, actualment tan freqüents, sobre temes automobilístics i les trifulgues i peripècies pròpies de l'art de conduir, fan que aquest postverbal del castellà que s'ha introduït en la nostra expressió quotidiana sigui realment, i deplorablement, molt usual.

El català, ja ho sabem, no obté postverbals dels seus verbs amb la mateixa facilitat amb què ho fa el castellà. En molts casos, la nostra forma pròpia és un derivat verbal acabat en -ment: en aquest, seria encreuament, derivat del verb encreuar. Però sembla innegable que quan ja disposem d'un nom primitiu expressant el significat de què és qüestió, val la pena de donar-hi la preferència. És el que aconsellàriem en aquest cas sense vacil·lar: ¿per què hauríem de desapropiar un nom tan adequat com cruïlla, viu i popular, que té, a més, els seus representants en la nostra toponímia? Cal entendre bé, però, que cruïlla —o el seu derivat cruïllada, que té el mateix valor— designa únicament el lloc on s'encreuen dos camins o carrers. L'acció de creuar, encreuar o encreuar-se, es designa amb el substantiu encreuament.

El llenguatge administratiu de les comunicacions ens va imposar també un altre postverbal per a nosaltres estrany, «empalme», que s'ha introduït fins i tot en la toponímia. Bifurcació, malgrat el seu origen no popular, representa una bona solució, especialment per al cas d'una línia fèrria. Tractant-se de carreteres i especialment de camins cal no oblidar unes formes tan populars com trancar, enforçar i forçar, i unes altres designacions populars per a l'encreuament de dos camins que cal així mateix tenir en compte són quatre camins i quatre cançons.

Albert Jans